



Ἦρθα, ἀλλά... δὲν θὰ μείνω!

Τοῦ κ. Α. Μ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ, Ἀναπλ. Καθηγητοῦ τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν

Ἐγκατάσταση

Δὲν ξέρω πῶς, ἀλλὰ αὐτὲς τὶς ἡμέρες στριφογυρίζει συνέχεια στὸ μυαλό μου μιὰ φράση ποὺ προέρχεται ἀπὸ ἓνα σχετικά πρόσφατα παιγμένο θεατρικὸ ἔργο. Θαρρῶ πῶς ὁ τίτλος του ἦταν: Ἦρθα, καὶ θὰ μείνω! Πρόκειται γιὰ μιὰ κοπέλα ποὺ κατὰ λάθος μπαίνει στὸ διαμέρισμα κάποιου ἀγνώστου καὶ δὲν λέει νὰ τὸ κουνήσει. Ἐπιναλαμβάνει μὲ περισσὴ αὐτοπεποίθηση: Ἦρθα, καὶ θὰ μείνω! Δὲν χρειάζεται νὰ δώσω τὴν ἱστορία.

Νομίζω, πῶς ἀρκεῖ νὰ σᾶς πῶς ὅτι αὐτὴ ἡ φράση μοῦ θυμίζει τὴ στάση ὄλων μας ὡς κατοίκων τοῦ πλανήτη γῆ. Ἄπαξ καὶ βολευτούμε, οὔτε κἂν ποὺ μᾶς περνάει ἀπὸ τὸ νοῦ ὅτι εἴμαστε περαστικοί. Ὅτι σήμερα εἴμαστε κι αὔριο δὲν εἴμαστε. Αἰσθανόμαστε ὅτι εἴμαστε ἐδῶ αἰώνιοι κι οὔτε ποὺ θὰ μᾶς ἀγγίξει τίποτα. Παίρνουμε τὸν τίτλο τοῦ «μονίμου κατοίκου»... ἐσωτερικοῦ κι οὔτε ποὺ ἀφήνουμε περιθώρια νὰ σκεφτοῦμε ὅτι μπορεῖ νὰ ὑπάρχει καὶ ἐξωτερικό, κάτι ἄλλο δηλαδή, κάτι διαφορετικό. Ἡ μόνιμη ἀπάντησή μας: ἕτερον οὐδέν!

Σὰν ὁ κόσμος νὰ εἶναι μονο-διάστατος, ἐπίπεδος, νὰ ἔχει χάσει τὶς ἄλλες του διαστάσεις. Ὁριζόντιος, λοιπόν, μὲ χαμένες ἄλλες ὀριζούσες, χωρὶς ὀρίζοντες καὶ προσανατολισμούς. Περιχαρακωμένος, χωρὶς δυνατότητες διαφυγῆς, διήθησης, εἰσπήδησης, στεγανός, ἀδιάβροχος, ἀπεριχώρητος.

Βολεμένος ὁ ἄνθρωπος στὰ ὄριά του οὔτε ποὺ τοῦ πάει ἡ σκέψη, ὅτι πίσω ἀπὸ τὰ τεῖχη ποὺ ἔχει ἢ τοῦ ἔχουν ὑπερυψώσει ὑπάρχει κάτι ἄλλο, κάτι διαφορετικό. Οὔτε ποὺ ὑποψιάζεται, ὅτι κάπου μπορεῖ νὰ

ὑπάρχει καὶ νὰ ξαναβρεθεῖ ἡ ὁδὸς τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς καὶ τοῦ ἀπολεσθέντος παραδείσου. Οὔτε ποὺ θυμάται, ὅτι κάποτε ἀποστάτησε καὶ εἶπε —ἐξακολουθεῖ ἄλλωστε νὰ τὸ λέει— τὸ «ὄχι» ἐκεῖνο ποὺ τὸν ἔθεσε ἐκτὸς κοινωνίας μὲ τὸ Θεό. «Ἐξεβλήθη καὶ κατώκισεν ἀπέναντι τοῦ παραδείσου» (Γένεση γ' 24). Τὸν κράτησαν σὲ ἀπόσταση, ἀλλὰ πῆρε καὶ αὐτὸς τὶς ἀποστάσεις του. Ἀντὶ γιὰ «στάση» αὐτὸς ἔκανε πλήρη «ἐγκατάσταση». Οὔτε ποὺ λογαριάζει αὐτὸ τὸ «ἀπέναντι».

Ἀπάτωρ καὶ ἀμήτωρ;

Ἐφόσον αὐτὸς ὑπάρχει, ἄρα δὲν ὑπάρχει τίποτε ἄλλο, οὔτε ἀπέναντι, οὔτε πάνω οὔτε κάτω οὔτε μπρὸς οὔτε πίσω οὔτε ἀριστερὰ οὔτε δεξιὰ. Ὁ ἄνθρωπος στέκει σὰν ἓνας Οἰδίποδας, ποὺ σύμφωνα μὲ τὸν ψυχχαναλυτικὸ μῦθο σκοτώνει τὸν πατέρα (τὸν Θεο-Πατέρα), γιὰ νὰ οἰκειοποιηθεῖ τὴ μητέρα (τὴ Γῆ, τὸν κόσμο ἐν προκειμένῳ), μόνος, χωρὶς ἀναφορὰ, χωρὶς ἀναφορές.

Ξεγράφει τὴν πατρότητα· ὁ κόσμος γίνε-ται ἓνας «κλωνοποιημένος» κόσμος κατ' εἰκόνα καὶ καθ' ὁμοίωσή μας. «Δὲ θὰ σὲ ποῦμε πιά Πατέρα» ἀντηχεῖ ὁ στίχος τοῦ ποιητῆ (Γ. Βερίτης). Οἱ ἀναφορές μας ἀπευθύνονται πλέον σὲ πρόσωπα τῆς ἱστορίας: στὸν Γκρέκο, στὸν Μπολιβάρ κ.ἄ. Ὁ Νερούντα ἀπευθυνόμενος στὸν τελευταῖο ἀναφωνεῖ: «Πατέρα μας ποὺ βρῖσκεσαι στὴ γῆ». Δὲν χρειάζομαστε πιά καμιὰ εὐχή, κανενὸς πατέρα. Τὰ πάντα γίνονται «δι' εὐχῶν μας» ὅπως τραγουδάει γνωστὴ καλλιτέχνης: «Δι' εὐχῶν τῶν ἁγίων ἡμῶν». Διαγράφεται μιὰ λέξη: πατέρων. Ὁ Μελχισεδὲκ

άντι νὰ εἶναι εἰς τύπον Χριστοῦ, ἀπάτωρ καὶ ἀμήτωρ, γίνεται δικός μας τύπος. Τί εἰρωνεῖα!

Ἔχοντας χάσει, βέβαια, τὴν αἴσθησι- νὸς Πατέρα «ἐξ οὗ πᾶσα πατριὰ ἐν οὐρα- νοῖς καὶ ἐπὶ γῆς ὀνομάζεται» (Ἐφεσίους γ' 15), ἀναζητοῦμε ἄλλες πατριεὶς — ἢ μᾶλλον πατριουδῶν — γι' αὐτὸ καὶ ἡ ἔρευνα τῶν γε- νεαλογιῶν ἀποτελεῖ σήμερα ὄχι μόνο εὐγε- νὴ διερεύνησι τῆς οἰκογενειακῆς μας ἱστο- ρίας, ἀλλὰ καὶ προσοδοφόρο ἐπάγγελμα γιὰ τὸ στήσιμο μιᾶς ἄλλης «εἰκονικῆς πραγ- ματικότητος», πλαστῆς στὴν οὐσία, ἀφοῦ ἀ- νάλογα μὲ τὸ ποσὸν ποὺ καταβάλλεις τοπο- θετεῖται καὶ ἡ καταγωγὴ σου σὲ συγκεκρι- μένο τόπο καὶ χρόνον, ὅσο πιὸ πίσω γίνεται.

Μιὰ ἄλλη ἐσχατολογία

Ἀντιφατικὲς ἀσφαλῶς καταστάσεις. Μπορεῖ ὅμως αὐτοῦ τοῦ τύπου ἡ ἔρευνα νὰ μᾶς ὀδηγήσῃ πολὺν πιὸ πίσω. Ὁ λαὸς μας λέει ὅτι «ρωτώντας πᾶς στὴν Πόλιν». Ποιὸς νὰ ξέρει; Δὲν ἀποκλείεται, οἱ ἔρευνοι αὐ- τῆς οἱ ἐπίμοχθες καὶ ἐπίμονες, νὰ μᾶς φέ- ρουν ἐκεῖ ποὺ κάποτε ὁ Θεὸς «ἔταξε τὰ χε- ρουβὶμ καὶ τὴν φλογίνην ρομφαίαν τὴν στρεφομένην φυλάσσειν τὴν ὁδὸν τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς» (Γένεσι γ' 24). Ν' ἀνακαλύψου- με ἔτσι μιὰ ἄλλη ἐσχατολογία, τοπικὴ, ἐκεῖ ποὺ ἀρχίζει ἀλλὰ καὶ τελειώνει ὁ κόσμος, αὐτὸ τὸ «ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς» ποὺ μπορεῖ νὰ συμπέσει μὲ τὰ ἔσχατα τοῦ χρόνου.

Φθάνοντας ἐκεῖ, αὐτὸ τὸ ἐκεῖ μπορεῖ νὰ εἶναι καὶ ἐδῶ, γιὰτὶ ὅταν μιλάμε προσεγγί- ζοντας τὰ πράγματα «ἐσχατολογικῶς» εἶναι σὰ νὰ βλέπουμε νὰ «στέκονται πράγματα μαζὶ ποὺ ἀλλιῶς εἶναι χωρισμένα». Αὐτὸ τὸ ἐκεῖ ἀφορᾷ καὶ στὴν καθημερινότητά μας. Ἀφορᾷ στὸν τρόπο ποὺ βλέπουμε καὶ ἀνα- γνωρίζουμε τὰ πράγματα. Ἴσως, μετὰ τὴν πρώτη φλόγα τῆς ρομφαίας ποὺ μᾶς τύφλω- σε σὰν ἄλλους Μιχαὴλ Στρογκῶφ, νὰ μπο- ρέσουμε ν' ἀναβλέψουμε καὶ τότε νὰ φα- νοῦν, στὴν ἀρχὴ σὰν δέντρα κινούμενα, ἀ- χνὰ στὸν ὀρίζοντα, τὰ δένδρα τοῦ παραδεί-

σου τῆς τρυφῆς, ὥσπου νὰ σταθεροποιη- θοῦν καὶ νὰ εἶναι ἓνα κάλεσμα.

Τότε, ἡ ζωὴ μας ἐπὶ γῆς, θὰ εἶναι πράγ- ματι μιὰ στάσις, μιὰ *στάσις ἐργασίας* μὲ τὴν ἀληθινὴν σημασίαν τῆς λέξεως, ὄχι ἐπανάστα- ση (ὅπως ἡ στάσις τοῦ Νίκα) οὔτε ἀποχὴ (στάσις ἐργασίας ὑπαλληλικοῦ - ἐργατικοῦ τύπου), ἀλλὰ στάσις — καὶ ὄχι στάθμευσις — κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ὁποίας στεκόμαστε μέχρι νὰ φτάσουμε στὸν τελικὸ προορισμὸ μας καὶ διεκπεραιώσουμε κάποιες *ἐργασίαι* ὅπως τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ, καὶ κάποια ἔργα τῶν χειρῶν μας (τὸ *ἐργό-χειρό* μας). Τὸ εἰσιτήριό μας, πολλαπλῶν διαδρομῶν, ἢ μᾶλλον ἡ κάρτα μας, μᾶς ἐπιτρέπει πολλὰς τέτοιαις στάσεσι, καὶ ἀπλῶν καὶ διαδρομῶν μετ' ἐπιστροφῆς. Μέχρις ὅτου φθάσουμε στὸν μεθοριακὸ σταθμὸν, μὲ θεωρημένο τὸ διαβατήριον, γιὰ τὴν τελικὴ ἔξοδο, ἀπὸ τὴ χώρα ἐδῶ, στὴ Χώρα τῶν ζώντων, ἐκεῖ. Ἀ- συναισθητὰ θυμᾶμαι ἓνα παλιὸ ἄσμα ποὺ ἄλλοτε φέρνει χαρὰ καὶ ἄλλοτε ἴσως θλίψη ὅταν τὸ ἀκούμε:

*Ναὶ ἐκεῖ, ναὶ ἐκεῖ,
ναὶ ἐκεῖ, ναὶ ἐκεῖ,
θέλομεν ποτὲ συναντηθεῖ,
ὦ πατρις οὐρανια,
τρισευδαίμων καὶ τρισποθητή.*

Τότε στὸ «ἀπέναντι» θὰ γίνῃ ἡ Μεγάλῃ Συνάντησις.

Τὸ ἔργο ποὺ ἐγὼ «ἀνεβάζω» μὲ τὴ ζωὴ μου ἔχει ἄλλο τίτλον: Ἦρθα, ἀλλά... δὲν θὰ μείνω!

**ΤΡΙΛΟΓΙΑ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΤΗΤΟΣ
(Τοῦ Π. Β. Πάσχου)**

1. *ΕΡΩΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ*
2. *Η ΔΡΟΣΟΣ ΤΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ*
3. *Ο ΓΛΥΚΑΣΜΟΣ ΤΩΝ ΑΓΓΕΛΩΝ
μὲ κείμενα - κηρύγματα ὀρθοδόξου
πνευματικότητος.*